

BLOGI

Genovan konferenssi 1922 epäonnistui tavoitteessaan selvittää kansainväliset taloussuhteet

Historia | 11.04.2022 | Vappu Ikonen

KIRJOITTAJA

Vappu Ikonen
Historiantutkija

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen kansainväliset taloussuhteet olivat monimutkaisessa solmussa. Melkein kaikki ympärysvallat olivat lainanneet sota- tai elintarvikelainoja Yhdysvalloilta. Saksa oli määrätty maksamaan ympärysvalloille valtavat sotakorvaukset. Neuvosto-Venäjä oli takavarikoinut maassa olevan omaisuuden ja lakannut maksamasta tsaarin aikaisia velkoja. Lisäksi rahan arvo oli romahtanut kaikissa sotaa käyneissä maissa kultakannasta irtautumisen jälkeen. Näitä valtavia ongelmia pyrittiin ratkomaan Genovassa vuonna 1922 järjestetyssä kansainvälisessä talouskonferenssissa.

Kokous järjestettiin 10.4.-19.5.1922 Italian Genovassa. Kokoukseen osallistui 19 maata, myös Saksa ja Neuvosto-Venäjä. Konferenssissa pyrittiin sopimaan Euroopan taloudellisesta jälleenrakennuksesta, Venäjä-suhteiden solmimisesta, kultakantaan paluusta ja Saksan tukemisesta. Konferenssia edelsi Brysselin talouskonferenssi, johon Saksaa ja Neuvosto-Venäjää ei kutsuttu.

Genovan konferenssia valmisteltiin koko kevät 1922. Konferenssi koki jo etukäteen takaiskun, kun Yhdysvallat jättäytyi konferenssista pois. Lisäksi jo valmistelujen aikana kävi selväksi, että eri mailla oli kovin erilaisia tavoitteita konferenssin suhteen.

Suomen tavoitteet

Suomen virallisina valtuutettuina toimivat pääministeri Juho Vennola sekä Suomen Ranskan suurlähettiläs Carl Enckell. Suomen delegaatioon kuuluivat asiantuntijoina pankkivaltuutetut Ernst Nevanlinna ja Väinö Tanner, pankinjohtaja, J. G. Wasastjerna, H. Ramsay ja Kööpenhaminan-

lähettäjä K. G. Idman. Sihteeri oli vapaaherra A. Yrjö-Koskinen.

Väinö Tanner kertoo muistelmissaan, että Suomen päätavoitteena oli, ettei siellä tehtäisi Suomea koskevia päätöksiä eikä ainakaan muutettaisi Tarton rauhansopimuksen taloudellisia määräyksiä. Sopimuksen avaaminen saattaisi asettaa Suomen maksuvelvolliseksi Venäjän sotaveloista ja sotakustannuksista. Tarton rauhaa ei käsiteltykään konferenssissa. Venäjän taloussuhteet länsivaltoihin jäivät yrityksistä huolimatta ratkaisematta.

Euroopan valtioiden taloudellinen konferenssi pidettiin Genovassa Italiassa 8.4.1922. Kuvassa kongressiin osallistujia. Kongressin Suomen-valtuuskuntaan kuuluivat pääministeri J. H. Vennola ja Pariisin-lähettäjä Carl Enckell. Asiantuntijajäsenenä mukana olivat Väinö Tanner (eturivissä vasemmalla), Ernst Nevanlinna, J. G. Wasastjerna, H. Ramsay ja Kööpenhaminan-lähettäjä K. G. Idman. Sihteeri oli vapaaherra A. Yrjö-Koskinen. Kuva Työväen arkisto.

Suomen valtuuskunnan jäsen Ernst Nevanlinna. Tannerin muistelmien mukaan mukana ollut rouva Ines Nevanlinna oli kovin huolissaan keskieurooppalaisista basilleista ja varoitti miestänsä erityisesti juomavedestä. Nevanlinnan vastasi: ”Kuule, Ines. Minkään lupauksen antaminen ei minulle ole sen helpompaa. Vakuutan, etten tule maistamaan pisaraakaan vettä”. Suomen Pankin arkisto.

Konferenssin lopputulokset

Genovan konferenssin katsotaan yleisesti epäonnistuneen tavoitteissaan saada selvitettyä kansainväliset velka- ja lainasuhteet. Asetelma säilyi samanlaisena kuin ennen konferenssia: Yhdysvalloille velkaa olevat maat halusivat sitoa velanmaksun Saksan sotakorvauksiin, mitä Yhdysvallat vastusti. Kansainvälisten konferenssien sarja jatkoi 1920-luvulla velkasuhteiden selvittämistä, ensimmäiseksi vielä samana vuonna virkamiestasolla Haagissa.

Konferenssin yllättävä sivutuote oli Rapallon sopimus, jolla Neuvosto-Venäjä ja Saksa solmivat diplomaattisuhteet. Myöhemmin samana vuonna sopimukseen liittyi useita Kaukasian maita. Sopimus johti sekä Neuvosto-Venäjää että Saksaa hyödyttäneeseen sotilaallisen yhteistyöhön.

Genovan konferenssi hyväksyi 12-kohtaisen julkilausuman, jonka tarkoituksena oli pyrkiä palauttamaan kultakanta ja vakauttamaan rahan arvo ensimmäisen maailmansodan inflaation jälkeen. Konferenssi päättyi suosittamaan kultakantaan palaamista, mutta samalla se esitti erilaisia keinoja kylläisyyden vähentämiseen. Genovan tärkeimpänä antina voidaankin pitää sen pyrkimyksiä saada aikaiseksi uusi kultakanta ja siten vakauttaa uudelleen maailmansodan aikana romahtanut rahan arvo.

Genovan kokous päättyi suosittamaan Brysselin konferenssin tapaan keskuspankkien itsenäisyyden tärkeyttä, valtioiden budjettien tasapainottamista sekä kultakannan merkitystä rahan arvon vakauttajana. Kullekin kansakunnalle suositeltiin paluuta kultakantaan siinä vaiheessa, kun maan talous sen sallisi. Kysymys siitä, että pitäisikö kultaan palata todellisella devalvoituneella arvolla vai sotaa edeltävällä arvolla, jäi avoimeksi.

Suomelle Genovan kokouksella oli suuri merkitys sikäli, että Suomi noudatti pitkälti konferenssin suosituksia, kun Suomi palasi kultakantaan vuonna 1925. Toinen kultakanta ei kuitenkaan taannut rahan arvon vakautta kuin muutamaksi vuodeksi. Toinen kultakanta oli hauras ja päättyi 1930-luvun lamaan.

Pienenä sivuhuomiona Suomella oli konferenssissa mukanaan Ulkoasiainministeriön tilaama ja Erkki Karun filmaama tuore ”propagandafilmi” Finlandia. Väinö Tanner joutui myöhemmin Italian ja Ranskan rajalla vaikeuksiin kuljettaessaan sinetöidyssä laatikossa suuria filmirullia. Nyt tuo [filmi on nähtävissä restauroituna ja digitoituna verkossa](#).

Saksan valtakunnankansleri Joseph Wirth (2. vasemmalta) ja Neuvosto-Venäjän delegaatio (hänestä oikealle): Leonid Krasin, Georgi Tšitšerin ja Adolf Joffe Rapollossa 1922. Bundesarchiv.

Lähteet

[Antti Kuusterä – Juha Tarkka \(2011\) Keisarin kassasta keskuspankiksi. Suomen Pankki 200 vuotta I](#)

[Väinö Tanner \(1966\) Kahden maailmansodan välissä](#)

[Kansalliskirjaston digitoidut sanomalehdet](#)

[Erkki Karu \(1922\) Finlandia. Elonet](#)

[Suomen Pankin valokuva-arkisto](#)

[Työväen arkisto](#)

[Bundesarchiv](#)

Asiasanat

ensimmäinen maailmansota, Genovan konferenssi, historia, Suomen Pankki